

No. 5

OPĆINA NOVI
GRAD SARAJEVO

Okoliš čuvaj, sadnice sadi

IMPRESUM

Naziv djela: SAŽETAK VOLONTERSKIH AKTIVNOSTI NA PROJEKTU
«OKOLIŠ ČUVAJ, SADNICE SADI»
Projekat finansira OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO

Autor: Udruženje «MALI SVIJET»

Izdavač: Udruženje «MALI SVIJET»

Godina izdanja: 2023. godina

O udruženju

Udruženje «MALI SVIJET» je nestranačko, nevladino, neprofitno udruženje. Registrovano je 2016 godinom upisom u registar kod Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.

Udruženje ima svojstvo pravnog lica te slobodu djelovanja na cijelom području Bosne i Hercegovine. Lice ovlašteno za zastupanje udruženja je Muhidin Čardaković - Predsjednik Udruženja.

Udruženje ima više ciljeva od kojih je glavni Ekologija - zaštita životne sredine.

Udruženje nema redovne izvore finansiranja.

Udruženje MALI SVIJET

www.malisvijet.ba

info@malisvijet.ba

facebook: mali svijet

Naša misija

Udruženje «MALI SVIJET» je nevladina, neprofitna organizacija, koja teži izgradnji i jačanju civilnih inicijativa i građanskog društva u lokalnoj zajednici na demokratskim principima, principima tolerancije, te aktivnim i odgovornim zalaganjem u društvenim događajima.

Rad na ekološkoj edukaciji mladih i podizanju svijesti građana, kako bi se oni odgovorno ophodili prema životnoj sredini, što je od vitalnog značaja i predstavlja osnovnu kariku u mehanizmu uspostavljanja održivog razvoja i očuvanja prirodnih resursa. Iskoristiti se potencijale lokalnih zajednica u ruralnim područjima da bi ona postala atraktivno mjesto življenja. Razviti resurse za podršku i osnaživanje ekonomske i društvene mogućnosti.

Naša vizija

Vizija Udruženja MALI SVIJET je čistija i zdravija životna sredina, veći stepen izgrađivanja nove ekološke svijesti, život i rad u ekološki prihvatljivom okruženju. Učinimo ruralna područja konkurentnim mjestom življenja. Udruženje ima viziju da mladi žive zdravo, da budu uspješni i kreativni, solidarni i da doprinose održivom razvoju.

Osnovni ciljevi Udruženja MALI SVIJET

- 1. Zalaganje za unapređivanje programa i edukacije mladih o značaju zaštite okoliša, očuvanja prirodnih ljepota i turističkih potencijala;**
- 2. Pružanje podrške razvoju i promociji seoskog turizma i oluvanje posebnih oblika turizma kao što su (lov, ribolov, pčelarstvo, ruralni razvoj, poljoprivrednim proizvođačima zdrave hrane);**
- 3. Rad na čuvanju i unaprjeđenju prirodnog, kulturnog i etnološkog naslijeđa u svrhu promocije očuvanja istinskih vrijednosti društva;**
- 4. rad na organizaciji istraživanja koja se odnose na politički, ekonomski, socijalni i humanitarni rad;**
- 5. Rad na javnom zalaganju promjena navika glede korištenja i čuvanja prirodnih resursa i kao postupanja sa otpadnim materijalima;**
- 6. Zalaganje za pružanje informacija o mogućnostima za zapošljavanje i samozapošljavanje;**
- 7. Pomoć pri organizovanju kulturnih manifestacija ciljem javnog prezentiranja vrijednosti u domenu naslijeđa, kulture, ekologije, turizma, ugostiteljstva i hotelijerstva;**
- 8. Rad na prikupljanju naučne i stručne literature u oblasti zaštite okoliša kao i održivog razvoja u svrhu ostvarivanja ciljeva i djelatnosti Udruženja u skladu sa Zakonom;**
- 9. Pomoć u organizovanju volonterizma s ciljem aktiviranja mladih u aktivnostima razvoja lokalne zajednice za čišćenje i zaštitu prirode, pošumljavanje i ozeljenjavanje ugroženih dijelova naselja i njihove okoline;**
- 10. Pomoć i podrška zapošljavanju mladih potencijala;**
- 11. Izdavanje povremenih i stalnih publikacija, časopisa, brošura i letaka u cilju ostvarivanja djelatnosti Udruženja u skladu sa Zakonom;**
- 12. Organizacija seminara i okruglih stolova u svrhu ispunjenja ciljeva i djelatnosti Udruženja u skladu sa Zakonom;**
- 13. Saradnja sa Univerzitetima, školama, istim ili sličnim udruženjima kao i drugim organizacijama u Bosni i Hercegovini i inostranstvu.**

JU OŠ “Ćamil Sijarić”

U dvorištu JU OŠ “Ćamil Sijarić” su predstavnici Udruženja “Mali svijet” zajedno sa učenicima pristupili realizaciji projekta “Okoliš čuvaj, sadnice sadi”. Ovom prilikom je grupa učenika VII razreda, malih ekologa - budućih odgovornih građana, zasadila sadnice tuja i samim tim ukrasila školsko dvorište. Prije pomenute aktivnosti predstavnici Udruženja su održali predavanja za učenike, gdje su učenici imali priliku ponoviti gradivo koje izučavaju u predmetu Moja okolina i povezivati sa sadnjom sadnica, te svoje znanje praktično primjeniti. U praktičnoj radionici su prepoznali dijelove biljke, pokazivali ih, te objašnjavali njihovu funkciju. Također smo govorili o samim potrebama biljke za normalan i zdrav rast i razvoj, da je biljkama potrebna svjetlost kao i voda i minerali iz zemljišta u kome se nalazi. Učenici su rado učestvovali u radionici i dolazili do vlastitih zaključaka na osnovu stečenog znanja. Izabrali smo i nekoliko zanimljivosti za učenike da bi ih motivisali da vole i održavaju svoj okoliš, da sami budu pokretači promjena, jer svako to drvo koje oni zasade je njihov kisik u budućnosti, što je itekako važno. Stabla nam također služe za prikupljanje čestica prašine pa je naš zrak koji udišemo uveliko čistiji i svježiji. Hlad koji nam stabla pružaju tokom ljetnih mjeseci predstavlja oaze u koje se sklanjamo u potrazi na nižim temperaturama.

Zadatak naših radionica i naših aktivnosti jeste da naučimo učenike da brinu o prirodi, da je njeguju, da je vole! Ako baštinimo ovakve navike kod mladih naraštaja, u budućnosti možemo očekivati pozitivne ishode. Moramo kod učenika svakodnevno raditi na podizanju svijesti o značaju okoliša za sve nas, za naše zdravlje, jer to je naš oikos - naš dom. Drugi dom nemamo, mi a ni mnogi pripadnici životinjskog svijeta čija je funkcija također veoma važna za očuvanje ravnoteže u cjelokupnom ekosistemu. Ozelenjavanje površina je naročito značajno u urbaniziranim dijelovima iz razloga što su to zagađeniji dijelovi grada, usljed veće frekvencije saobraćaja, velikog broja betonskih ploha, stambenih i poslovnih objekata, ogromne potrošnje energenata za zagrijavanje nemogućnost optimalne cirkulacije zraka uzrokovane visokom gradnjom itd.

Ove nedostatke u urbanim sredinama moramo shvatiti veoma ozbiljno, ali mogu biti ujedno i pokretač naših aktivnosti vezanih za brigu o okolišu.

Udruženje MALI SVIJET

Zanimljivosti

Jedno drvo može da proizvede oko 145kg kiseonika godišnje, što je dovoljno za dvije odrasle osobe za godinu dana.

Četvrtinu kućnog otplada čini stari papir: novine, časopisi, prospekti, katalogi, pisma, bilježnice, knjige, kutije, vrećice od papira i sl. Za proizvodnju papira osnovni sastojak je celuloza koja se proizvodi najčešće od drveta. Za njegovo recikliranje potrebno je **čak 64% manje** energije nego za proizvodnju novog. **Svaka tona recikliranog papira spasi 17 stabala od rušenja. Čuvajmo šume recikliranjem papira.**

Ukoliko plastičnu bocu bacimo u okoliš ona će ostati u zemlji 500 godina. Toliko godina treba platici da se razgradi u prirodi.

Jedno domaćinstvo godišnje potroši količinu papira dobijenu od 6 stabala.

Papir se može reciklirati 7 puta.

Zrak - uvod i osnovni zagađivači zraka

Zrak je smjesa različitih gasova. Zrak je u zemljinoj atmosferi sačinjen od približno 78% nitrogena i 21% oksigena. Zrak također sadrži mali procenat drugih plinova kao što su karbon dioksid, neon i hidrogen.

Ljudima, životinjama i biljkama je potreban zrak kako bi živjeli. Ljudi udišu zrak i time uzimaju oksigen iz zraka, a izbacuju karbon dioksid. Kada ljudi i životinje dišu oni izbacuju gas koji nema mirisa CO_2 - karbon dioksid. Biljke koriste ovaj gas i pomoću sunca stvaraju hranu i oksigen. Ovaj proces se zove fotosinteza. Ona količina karbon dioksida koju proizvode ljudi i životinje je dobra, jer omogućuje biljkama da s ehane i žive. Ali automobili i fabrike na primjer proizvode veliku količinu karbon dioksida. Sada ga u atmosferi imamo previše i on utiče na globalno zagrijavanje, topljenje leda na polovima, pretjerane suše.

Definicija zagađivača zraka

Svjetska zdravstvena organizacija definiše aerozagađenje kao kontaminaciju hemijskim, fizičkim i biološkim sadržajem koja ugrožava normalne karakteristike atmosfere.

Treba istaći da postoje prirodni i vještački uzroci zagađenja zraka. Prirodni su mnogo rjeđi i to su erupcije vulkana i šumski požari. Vještački su česti, a uzroku ih automobili, zagrijavanje kuća, proizvodnja energije iz neobnovljivih izvora energije poput uglja, nafte ili prirodnog gasa, industrije i fabrike i poljoprivrednih procesa. Ovaj negativni uticaj općenito na okoliš nazivamo antropoženi - tj. uticaj čovjeka na zagađenje okoliša.

Najvažniji zagađivači zraka

CO - Karbon monoksid. Izvor je transport. Industrija koja koristi plin i lož ulje. Grijanje na plin i lož ulje izaziva različite kardiovaskularne smetnje, ulazi u krvotok, umanjuje količinu oksigena koji ulazi u ljudske organe. Može izazvati smrt ukoliko je koncentracija previsoka.

So2 i SO3

Sumpor oksidi. Izvor su industrija koja koristi ugalj i lož ulja. Grijanje ugljem i lož uljem. Elektrane koje koriste ugalj, lož ulje ili plin. Iritira disajne puteve. Uzrokuje kardiovaskularne bolesti.

NO i No2

Nitrogen oksidi. Izvor su transport. Grijanje lož uljem ili plinom. Industrija i elektrane. Iritira oči i disajne puteve, izaziva bolesti krvotoka, uzrokuje fotohemijski smog.

CO2

Karbon dioksid. Izvor je transport, rafinerija nafte i lož ulja. Uopšteno paljenje i sagorijevanje. Toksičan u visokim koncentracijama. Uzrokuje fotohemijski smog.

Prizemni ozon

Uzrokuje ga fotohemijski smog. Izaziva naročito velike respiratorne probleme, posebno osobama koje pate od astme.

Čestične tvari

Hemijski procesi sagorijevanja goriva poput uglja, drveta, dizela. Industrijski procesi i procesi u poljoprivredi. Mogu izazvati oštećenje respiratornog, kardiovaskularnog sistema, CNS - centralnog nervnog sistema. Mogu izazvati i oštećenje reproduktivnog sistema. Dugoročno mogu izazvati smrt.

AQI - Air quality index (index kvalitete zraka) nam govori koliko nam je čist ili zagađen zrak. Odnosi se na zdravstvene probleme osoba odmah ili nekoliko sati nakon što je osoba udisala zrak. Računa se za 5 zagađivača - prizemni ozon, lebdeće čestice PM, karbon monoksid, sumpor dioksid i nitrogen dioksid. Vrijednosti zagađenja zraka generalno ispod 100 su prihvatljive, a vrijednosti iznad 100 su potencijalno opasne za stanovništvo. Indeks kvalitete zraka kreće se od 0 do 500.

Efekat staklene bašte

Sunce emituje energiju raznih talasnih dužina, dobar dio toga stigne do Zemljine površine, doprinosi stvaranju i održavanju svog života na Zemlji, a dio tog zračenja biva potom emitovan u Svemir i priroda je u ravnoteži. Ako se nešto zadrži od tog zračenja, ravnoteža se narušava i pri tome nastaju problemi. Ono što sadrži zračenje je poznato pod nazivom gasovi staklene bašte, a problemi koji nastaju su poznati pod nazivom globalno zagrijavanje.

U cilju smanjenja klimatskih promjena u Japanskom gradu Kyotu je potpisan protokol. On je otvoren za potpisivanje u organizaciji konvencije Ujedinjenih naroda za klimatske promjene 11.12.1997. Za njegovo stupanje na snagu, bilo je potrebno da ga ratificira najmanje 55 država, ali i da države koje su ga ratificirale čine najmanje 55% zagađivača. To se dogodilo 16.02.2005. kada je protokol ratificirala Rusija. Protokolom se smanjuje ispuštanje šest stakleničkih plinova - ugljičnog dioksida, metana, dušikovog oksida, fluoriranih ugljikovodika, pefluoriranih ugljikovodika i heksafluorida. u posljednjih nekoliko deteljeća koncentracije stakleničkih plinova u atmosferi su se povećale zbog izgaranja fosilnih goriva u industriji, prometu, što je doprinijelo globalnom zagrijavanju i klimatskim promjenama.

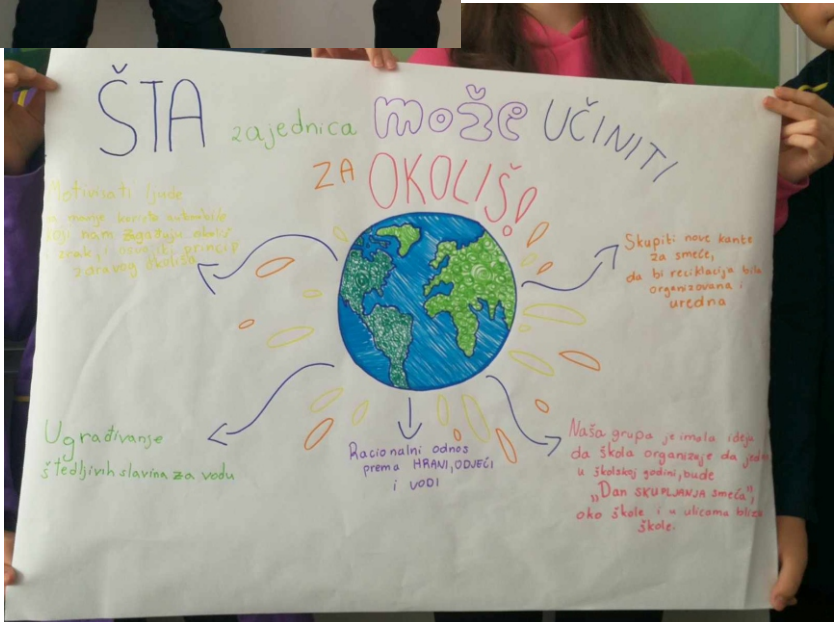
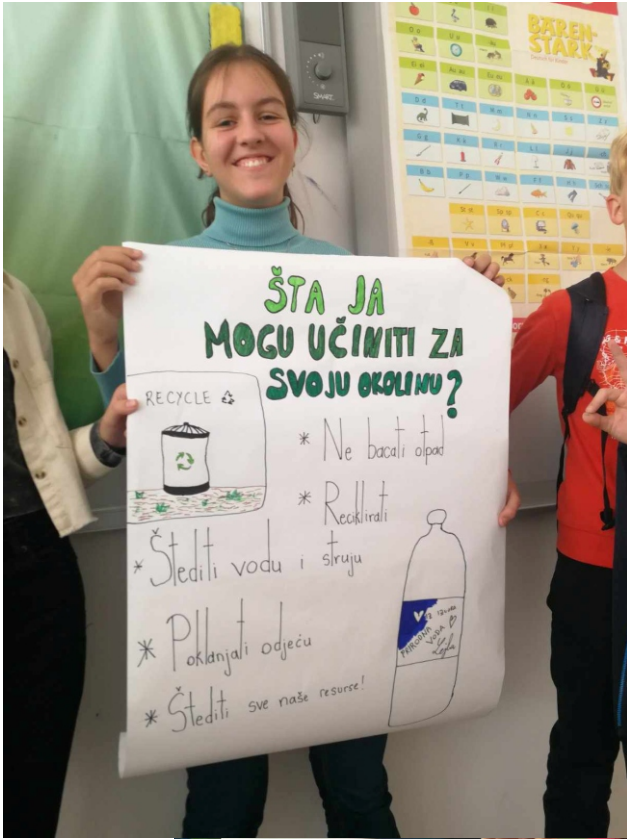
Kako smanjiti zagađenje zraka

- Pošumljavanje je jedan od efikasnih načina, jer se danas pouzdano zna da su šume pluća planete Zemlje - odnosno pročišćivači zraka.
- Zabrana individualnih ložišta - prvenstveno na ugalj.
- Zabrana saobraćaja za vozila sa nižim ekološkim normama - prvenstveno dizel motori.
- Zabrana gradnje stambenih zgrada u zonama u kojima to nije predviđeno - jer to prvenstveno utiče na smanjenje struje vjetrova i prozračivanje kotrlina i dotoka čistog zraka.
- Prelazak na alternativne izvore zagrijavanja - struja, parno grijanje.
- Uvođenje strožijih ekoloških standarda za termoelektrane.
- Zabrana loženja otpada u domaćinstvima i divljim deponijama.
- Uvesti sisteme za bolje odlaganje otpada - klasifikaciju, a takođe i reciklažu.
- Edukaciju djece i omladine, jer se oni mogu uključiti u niz aktivnosti.
- Publikovanje raznih edukativnih sadržaja za stanovništvo - brošure, priručnici, edukacija putem medija.

Značajni ekološki datumi

- 02. februar** *Međunarodni dan zaštite močvarnih područja / World Wetlands day*
- 21. mart** *Svjetski dan šuma / International Day of Forests*
- 22. mart** *Svjetski dan voda / World Water Day*
- 22. april** *Svjetski dan planete Zemlje / Earth Day*
- 14. maj** *Međunarodni dan ptica / Migratory Bird Day*
- 22. maj** *Svjetski dan biodiverzoteta / International Day for Biological Diversity*
- 24. maj** *Evropski dan nacionalnih parkova / European Day of Parks*
- 05. juni** *Svjetski dan zaštite okoliša / World Environment Day*
- 11. juli** *Svjetski dan populacije / World Population day*
- 28. juli** *Dan zaštite prirode / World Nature Conservation Day*
- 16. septembar** *Dan zaštite ozonskog omotača / International Day of the Preservation of the Ozone Layer*
- 25. septembar** *Svjetski dan rijeka / World Rivers Day*
- 03. oktobar** *Međunarodni dan zaštite stanovništva / World Habitat Day*
- 04. oktobar** *Dan zaštite životinja / World Animal Day*
- 16. oktobar** *Svjetski dan hrane / World food Day*
- 10. novembar** *Dan nauke / World Science Day for Peace and Development (WSDPD)*
- 5. decembar** *Svjetski dan tla / World Soil Day*
- 11. decembar** *Međunarodni dan planina / International Mountain Day*

Naša pluća

Priroda je naš dom i svaki list je nečiji korov. Zlatno drvo i pažljivo vezeni mozaik šarenih cvjetova nije ničiji rob. Ti vezani cvjetovi i ptičiji letovi su naša radost, sitnice koje nam vraćaju nadu u život i osmjech na lice. To je priroda, a i mi smo priroda. I mi dišemo. Naša pluća nisu lijepa i šarena kao pluća naše Planete, šume. Šume su nešto najdragocjenije što čovjek ima. Pune su života. Priroda je toliko milostiva i gostoljubiva prema nama bila, da nas je sve primila. Sve nas je prigrllila i svi smo se osjećali ugodno i udobno...prihvaćeno. Ona nam nije zadržala udarce, a mi njoj jesmo. I dan danas i upravo sada u ovome trenutku mi je uništavamo i nanosimo joj bol. Priroda je bila prije nas, ona nas je stvorila, a ostati će i poslije nas da živi i diše. Priroda može bez nas, ali mi ne možemo bez nje.

Pluća čovjeka i prirode možda ne izgledaju isto, ali i jedna i druga dišu. I jedna i druga halapljivo se bore i grabe posljednji dašak čistog zraka kojeg je iz dana u dan sve manje. Bez čistog zraka pluća se gase.

Čuvajmo našu planetu i prirodu, jer je to jedini način da opstanemo i spasimo čovječanstvo od nestanka.

*Ne bacaj smeće,
ni plastične vreće,
okolina je bitna
i nije mala, sitna.*

*Ljudi ne shvataju
koliko životinje stradaju
radi potrošnje resursa
ima li prirodi spasa?*

*Ima, ali se potruditi mora
pažnja nije noćna mora
zato znati najbitnije slijedeće
ne trebamo bacati smeće!*

Citati:

«Globalno misli, lokalno djeluj i snosi osobnu odgovornost.» Agenda 21

«Priroda se, naime, pobjeđuje samo pokoravajući joj se.» Francis Bacon

«Ukoliko stvarno misliš da je problematika zagađivanja manje važna od ekonomije, probaj ne disati dok brojiš novce.» Guy McPherson

«Snaga prirode je velika.» Cicero

«Čovječe, priroda bez tebe može. A ti bez nje?».

«Liječnik liječi, priroda ozdravljuje.» Latinska

«Priroda uvijek djeluje polako i ekonomski na svoj način.» Charles-Louis Montesquieu.

«Kada sve drveće bude posječeno, kada sve životinje budu izlovljene, kada sve rijeke budu zagađene, kada vazduh više ne bude za disanje, tek onda ćeš shvatiti da ne možeš da jedeš novac.»

«Čuvajmo zemlju i prirodu na njoj, jer ih nismo naslijedili od svojih djedova i očeva, nego smo ih pozajmili od svojih potomaka.» Poglavica Bik Koji Sjedi

«Najbolje vrijeme sa zadnju drveća je bilo prije 20 godina. Drugo najbolje vrijeme je sada.»

**OPĆINA NOVI
GRAD SARAJEVO**

**Projekat finansira
OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO**

Pripremio i implementira